

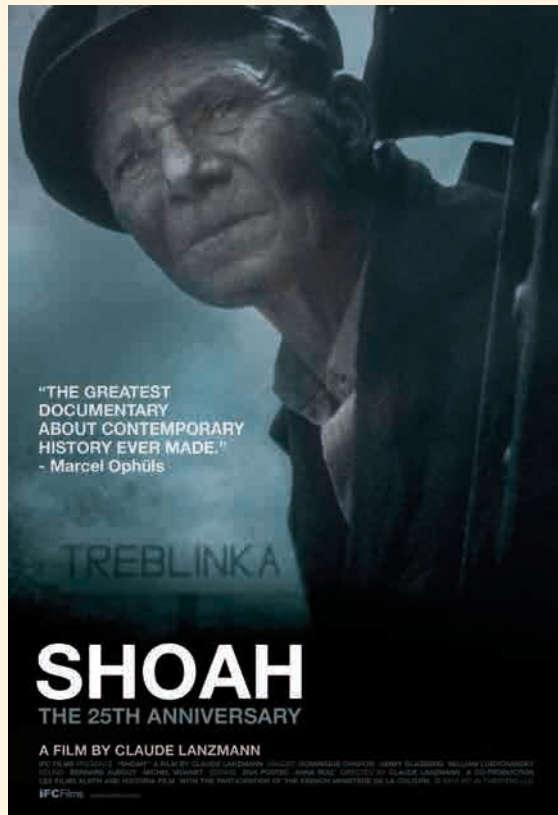
Frank Dikötter

Frank Dikötter is hoogleraar Humanistiek aan de Universiteit van Hongkong en hoogleraar Moderne Chinese geschiedenis aan de Universiteit van Londen. Zijn boek *Mao's massamoord. De geschiedenis van China's grootste drama. 1958-1962* oogstte veel lof. In de boekwinkels ligt inmiddels een nieuwe titel van zijn hand: *De tragiek van de bevrijding. De geschiedenis van de Chinese revolutie. 1945-1957*.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

De twintigste eeuw, omdat deze nog vers in het geheugen ligt, maar toch heel ver weg is. In die eeuw werden er vele misdaden gepleegd door eenpartijstaten, terwijl tegelijkertijd gevochten is voor de vrijheden van de liberale democratieën.

Welke historische film maakte de meeste indruk op u?

Shoah van Claude Lanzmann heeft een diepe indruk op me achtergelaten door de wijze waarop hij de mensen interviewde. Maar ook omdat hij details belangrijk maakte. 'Were the wagons pushed or pulled into Auschwitz?'

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Wanneer je over het verleden nadenkt, zet je het heden in een bepaald perspectief. Maar geschiedenis is ook een pakhuis van ervaringen. Het laat ons zien wat het betekent om mens en menselijk te zijn. Daarnaast is geschiedenis gewoon leuk en we ontdekken zaken over onszelf door over het verleden te lezen.

Wat kunt u zich herinneren van de geschiedenislessen op de middelbare school?

Er was een geschiedenisdocent die mij geïnspireerd heeft in Genève, waar ik op school zat. Hij gaf les over de twintigste eeuw, en plotseling begreep ik dat mijn ouders en mijn grootouders deel hadden uitgemaakt van die eeuw. Zij hebben allemaal de Tweede Wereldoorlog meegemaakt.

'Het is opvallend dat collega's en vrienden bij de 'revolutie' betrokken raakten en zich wilden bewijzen voor Mao'

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Aan de ene kant kritisch leren denken, aan de andere kant verbeelding. Want, laten we eerlijk zijn, we hebben niet al het bewijs uit het verleden voorhanden. Dus we moeten de hiaten opvullen en dat doen we met onze verbeelding. Empathie is volgens mij ook belangrijk. Empathie is de mogelijkheid om te voelen en zien wat anderen hebben meegemaakt. Maar het belangrijkste van geschiedenisonderwijs is het gebruik van primaire bronnen. Studenten raken volledig geobsedeerd bij het aanschouwen van een primaire bron, terwijl ze deze pas aangereikt krijgen in het laatste jaar van hun studie. Als ik het voor het zeggen heb, zou ik ermee beginnen op de basisschool.

Kunt u het verschil uitleggen tussen het geschiedenisonderwijs zoals dat gedoceerd werd ten tijde van Mao en het tegenwoordige Chinese geschiedenisonderwijs?

Ten tijde van Mao was er eigenlijk geen geschiedenisonderwijs, er was alleen maar indoctrinatie. De afgelopen decennia zijn er wel zaken verbeterd, maar China blijft een eenpartijstaat, en geschiedenis wordt beschouwd als een gevaarlijk iets. Vergeet niet dat een van de pijlers van de Communistische Partij de geschiedenis is, dus hebben ze alle reden om bang te zijn dat deze pijler ooit omvalt.

Opvallend genoeg kun je dagenlang in China rondlopen zonder je te realiseren hoeveel ellende er over de mensen is uitgestort in de periode van 1949 tot 1976. Het recente verleden is niet meer zichtbaar, sterker nog, hele steden worden herbouwd zonder oog te hebben voor het verleden, alsof dat er nooit is geweest! Alles wat met geschiedenis te maken heeft, wordt gecensureerd en gewist, van kranten tot materiële sporen uit het verleden. China is een land waarin de staat nationaal geheugenverlies organiseert.

Hoe vindt u dat het vak geschiedenis aan een middelbare school moet worden gedoceerd?

Zorg ervoor dat je de leerlingen primaire bronnen voorschotelt. Ik koop soms oude, vergeelde politiedocumenten of andere persoonlijke bestanden op vlooienmarkten in China en geef ze aan mijn studenten zodat zij een directe 'link' hebben met het verleden. Er is volgens mij geen betere manier om ze echt verslaafd te krijgen aan (het vak) geschiedenis.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Ik werk momenteel aan de Chinese Culturele Revolutie (1966-1976). Het is opvallend dat collega's en vrienden van mij die slechts een paar jaar ouder zijn dan ik, bij deze 'revolutie' betrokken raakten en zich wilden bewijzen voor Mao.

Wat vindt u dat Nederlandse docenten geschiedenis kunnen leren van het geschiedenisonderwijs in China?

Er valt helemaal niets te leren van hoe geschiedenis wordt gecensureerd en geregeld in een eenpartijstaat, er zijn alleen maar slechte voorbeelden. ■

Voorzitter Mao bekijkt een kaart van China in zijn luxueuze privé-trein, 1963. Links: Zeldzame foto uit de tijd van de Culturele Revolutie in China. Foto: Ivan Walsh.